

Література:

1. Єранкін О. О. Закономірності та перспективи еволюційного розвитку маркетингу в АПК України / О. О. Єранкін // Сумського НАУ, серія „Економіка та менеджмент”. – 2009. – Вип. 5(36) – С. 70-80.
2. Єранкін О. О. Маркетинг в АПК України в умовах глобалізації : [монографія] / О. О. Єранкін. – К. : КНЕУ, 2009. – 419 с.
3. Жмайлов В. М. Маркетингова діяльність сільськогосподарських підприємств: організаційно-економічні засади розвитку [Електронний ресурс] / В. М. Жмайлов, Ю. І. Данько // Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / за ред. Я. В. Сухія, В. С. Ніценка. – Одеса : СВД М. П. Черкасов, 2011. – С. 43-54.
4. Фетюхина О.Н. Маркетинговые стратегии неценовой конкуренции в глобальной цепи поставок продукции АПК / О.Н. Фетюхина // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2009. – №2. – С. 58-61.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК 657:658.27:061.1

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

*Дворник (Пищолка) І.В., асистент, Собкова Г.В., студентка
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

Розглянуто важливі аспекти та визначено шляхи удосконалення обліку основних засобів у державному секторі.

The important aspects are studied and the ways of improving the depreciable capital assets accounting in the state sector are determined.

Постановка проблеми. Період значних змін у бюджетному обліку спричинив розрив практики бухгалтерського обліку та теоретичних досліджень, оскільки положення (стандарти) задають основу, на якій має бути побудований облік кожного окремого підприємства, групи підприємств, що здійснюють певний вид діяльності, або підприємств окремої галузі. Зі збільшенням теоретичних досліджень спостерігається поступова трансформація бухгалтерського обліку на всіх рівнях. Однак для повної гармонізації бухгалтерського обліку в Україні, побудованого на нових засадах ринкової економіки, необхідно зробити ще дуже багато як у теоретичній, так і в практичній площинах. Це стосується й обліку основних засобів.

З огляду на це, питання економічного визначення такої категорії, як основні засоби, стає досить вагомим й актуальним для економічних наук і, зокрема, для бухгалтерського обліку. Його вирішення дозволить ефективніше вирішувати завдання керування збереженням, рухом та використанням об'єктів основних засобів. Ефективне управління та інвестування неможливе без достовірної інформації, яку може забезпечити бухгалтерський облік, що ґрунтується на практичному досвіді та глибокому теоретичному аналізі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку основних засобів та особливості його методології у державному секторі досліджували у своїх працях вітчизняні вчені: В. В. Бабич [1], О. О. Гетьман [2], О. І. Дацій [3], Т. Канєва [10], М. І. Крупка [5], П. І. Островерх [5], С. І. Реверчук [5], С. Шевченко [10]. Не дивлячись на пильну увагу, яка приділяється об'єктам ос-

новних засобів, є питання у теорії та методології їхнього обліку, які ще недостатньо вивчені.

Постановка завдання. Розглянути основні аспекти та визначити шляхи удосконалення обліку основних засобів у державному секторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність змін у бюджетному обліку зумовило затвердження КМУ Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 - 2015 роки [7]. За підсумками її реалізації очікується, зокрема: адаптація законодавства з питань бухгалтерського обліку та звітності діяльності органів державного сектора до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору; розроблення та запровадження єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку; підвищення рівня прозорості та відкритості ведення бухгалтерського обліку та ін.

У процесі виконання Стратегії наказом Міністерства фінансів України затверджено Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» (далі - НП(С)БОДС 121 «Основні засоби») [6].

З метою розкриття економічної сутності основних засобів доцільно дослідити визначення цього терміну з різних джерел, дати їм критичну оцінку.

Проведені дослідження щодо сутності основних засобів дають можливість згрупувати аналізовані визначення в 4 групи.

До першої групи відносяться: Крупка М. І., Островерх П. І., Реверчук С. В. [5], Гетьман О. О. [2]. На їхню думку, основні засоби – це засоби праці, що беруть участь у виробництві тривалий час (більше 365 днів) при цьому зберігають початкову фізичну (натуральну) форму та переносять свою вартість на продукт частинами, в міру зносу (шляхом амортизаційних відрахувань).

До другої групи належать: Бабич В. В. [1], Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" [9]. Ними стверджується, що основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року та вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

До третьої групи відносяться: Податковий кодекс України [8], Інструкція з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ [4]. У них вказується, що основні засоби - це матеріальні активи, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

До четвертої групи належать: НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [6], у якому зазначається, що основні засоби – матеріальні активи, які утримуються для використання у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі або здавання в

оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що питання уточнення термінології поняття «основні засоби» є дискусійним і досить актуальним. І до цього часу немає єдиного визначення, яке б точно, об'єктивно й у повній мірі висвітлило їх сутність. Більшість мають спільний базовий зміст: сферу та строк використання, матеріальну форму, зазначається зменшення вартості в процесі нарахування фізичного та морального зносу. Це є позитивними факторами, що об'єктивно характеризують основні засоби. Вважаємо, що тлумачення вартісного критерію, який указується в Податковому кодексі України та НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» є недоцільним, оскільки цей показник є мінливим, досить вразливим до інфляційних процесів, тому його використання в майбутньому може призвести до неточностей і перекручення економічної інформації [10].

Відповідно до Інструкції з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ, визначаючи строк корисної (очікуваної) експлуатації, слід ураховувати [4]: очікуване використання об'єкта установою з урахуванням його потужності або продуктивності; фізичний і моральний знос, що передбачається; правові та інші обмеження щодо строків використання об'єкта, інші чинники.

З метою удосконалення розрахунку строку корисного використання активів пропонується застосування коефіцієнта морального зносу, розрахованого Дацій О. І. [3]. Він ґрунтується на прискореному списанні застарілих матеріальних активів.

Пропозицією є наступний розрахунок коефіцієнта морального зносу основних засобів. Він оснований та тому, що цей показник установа повинна визначати по кожному виду основних засобів в залежності від того, через який строк введено в дію новий, більш продуктивний засіб. У зв'язку з цим моральне старіння останнього новітнього засобу дорівнюватиме 0, тому що воно для підприємства практично не відбулося. Для попереднього засобу строк морального старіння визначатиметься як різниця між строком введення нового засобу і строком введення даного засобу. Для наступного, менш продуктивного засобу, строк морального старіння збільшиться на визначену різницю, і так далі для кожного менш продуктивного засобу. Тоді коефіцієнт морального зносу визначається за формулою:

$$K = 1 + \frac{T_M}{T_\Phi} + \frac{T_{M_1}}{T_{\Phi_1}} + \frac{T_{M_2}}{T_{\Phi_2}} + \dots + \frac{T_{M_{(n+1)}}}{T_{\Phi_{(n+1)}}}, \quad (1)$$

де K – коефіцієнт морального зносу;

T_M – період, за який визнане моральне старіння активу;

T_Φ – період фізичного зносу активу;

n - порядок періоду, за яким визнано моральний знос наступного за менш застарілим засобом активу;

$T_{M_{(n+1)}}$ – період визнаного морального зносу наступного за менш застарілим засобом активу;

$T_{\Phi_{(n+1)}}$ – період фізичного зносу наступного за менш застарілим засобом активу.

Проведені дослідження показують, що чим раніше буде введений новий, більш продуктивний засіб, тим скоріше буде списаний морально застарілий засіб, і, відповідно, у першу половину періоду нарахування амортизаційних відрахувань частка зносу буде вища.

Висновки. Враховуючи позитивні та негативні сторони кожного твердження, пропонуємо таке тлумачення поняття «основні засоби», яке б застосовувалося в державному секторі.

Основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються бюджетними установами з метою матеріально-технічного забезпечення наукових досліджень, виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції для досягнення поставлених цілей та/або задоволення потреб, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), зберігають початкову фізичну (натуральну) форму та переносять свою вартість на виготовлений продукт частинами, в міру зносу (шляхом амортизаційних відрахувань).

Упровадження в практику й використання коефіцієнта морального зносу буде стимулювати власників техніки застосовувати більш прогресивні методи, “ноу-хау”, інновації і розробки.

Література:

1. Бабич В. В. Бухгалтерський учет на підприємствах малого бізнесу в Україні / В. В. Бабич, Е. І. Свідерський. - 2-е изд., испр. и доп. - К.: ОНПІ Либра, Укр. ИНТЗІ, 1992.
2. Гетьман О. О. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
3. Дацій О. І. Економічна ефективність використання основних виробничих фондів у сільському господарстві та шляхи її підвищення: дис. канд. екон. наук: спец. 08.07.02. «Економіка сільського господарства і АПК» / О. І. Дацій. - Дніпропетровськ, 2010. – 22 с.
4. Інструкція з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ, затверджена Державним казначейством України від 17.07.2000 р. №64 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 31 липня 2000 р. за № 459/4680. Спосіб доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Крупка М. І. Основи економічної теорії: Підручник / М. І. Крупка, П. І. Островерх, С. В. Реверчук. – К. : Атіка, 2001. – 344 с.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі № 121 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 1 листопада 2010 р. за № 1017/18312. Спосіб доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>.
7. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки Постанова Кабінету Міністрів України від 16. 01. 2007 р. №34. Спосіб доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>.
8. Податковий кодекс України // ВВР України. – 2011. - № 13-14, № 15-16, №17 п. 146. Спосіб доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. №92 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за N 288/4509. Спосіб доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>.
10. Шевченко С. Облік основних засобів державного сектора: стан і перспективи // С. Шевченко, Т. Канєва. – Казна. – 2011. - №1. – С. 3-7.

Рецензент – д. е. н., професор Тивоненко І. Г.